

HØR

Af Hans Fr. Danielsen.

Hørren saaedes i ældre tid ofte, hvor gammelt græsleje var pløjet op. Ekspl.: Min bedstefar tjente i 1840'erne som avlskarl hos pastor Laub i Ryslinge (der blev biskop i Viborg). Medens bedstefar tjente ham, begyndte han at pløje byens gamle fællesgræsning¹⁾ op. Denne var overgroet med lyng og naturgræs, og byens mænd spurgte ham efter, hvad han ville begynde at arbejde i det skidt efter, der kan jo intet gro.

Han saaede imidlertid hør i det opbrækkede „Lung“, som det kaldtes, og denne blev ualmindelig god efter datidens forhold, hvad der førte til, at de andre gaardmænd i byen ogsaa begyndte at pløje deres Lung op.²⁾

Det runde sold, som Dalberg omtaler i F. Aa. 1953 som ophængt til at rense frøet i, brugtes ogsaa uden at være ophængt, men det var ikke alle, der kunne faa frøet til at rende rundt i soldet, saa resterne af kneblerne samledes midt i soldet og kunne skummes af.³⁾

Foruden Dalberg var der en hørsvinger til i sognet, almindelig kaldet „Hørsvingeren paa Heden“. Denne havde et langt skindsold, som han brugte til rensningen ophængt paa den af Dalberg beskrevne maade.⁴⁾

Jordhulen eller den murede „brudehule“ kaldtes paa fynsk „broehule“ og arbejdet „at broe hør“. Til fyringen i broehulen brugtes ofte „skæverne“, der faldt af hørren under „brydningen“ paa „bryden“; men man skulle passe paa, at ilden i broehulen ikke

flunkede for højt, at hørtotten, der holdtes over, gik op i lue; thi da vakte det jubel.⁵⁾

„Skagningen“ af hørren besørgetes ofte selv af dem, der avlede hørren, eller af koner, kaldet „skae'koner“.⁶⁾ Til dette arbejde brugtes „en skettel“. En c. ½ alen lang tynd træplade med skarpe kanter i begge sider og med haandtag af samme træstykke.

Med denne hersedes skæverne af, naar hørren holdtes over „skae'foden“, et skarpkantet træstykke paa fod.

Klavserne kaldtes almindeligst for „garnstykker“. Der taltes om, at man havde saa og saa mange stykker garn „paa bleg“, naar dette efter at være kogt i askelud og skyllet rent i adskillige hold vand blev hængt ud paa garnstøtterne at blege, og dette skulle helst ske saa tidlig paa foraaet, at man endnu kunne vente at faa noget nattefrost og nogle snebyger, da dette vejrlig blegede bedst paa garnet.

Garnstængerne var pæle, der var gravet i jorden med en kløft paa stangens øverste ende. I kløften lagdes en garnstang, der kunne naa hen til næste opretstaaende stang; paa den hang man garnstykkerne, igennem hvis nedhængende ende man stak endnu en stang, som i begge ender blev fastbunden til de opretstaaende stænger eller tørrepæle, som de ogsaa kaldtes. Garnet ophængtes paa denne maade, for at det ikke skulle blive speget eller slaet i stykker af den skarpe foraaersvind. Efter at garnet var bleget tilstrækkeligt, skulle det vindes i nøgler. Det blev sat paa haspen (fynsk hæspen), og man havde en vindepind at vinde den første del af nøglet paa, og det var om at gøre at kunne vinde nogle smukke nøgler garn og at komme saa tidlig som muligt til væveren med garnet.

Jeg kan selv huske, at lærer N. Dalbergs far, Anders Dalberg, har været i mit hjem at hegle hør, efter at mine forældre selv havde røet, broet (hvilket de gjorde ved at tørre den i vor store bageovn i mangel af broehule), samt skaet den.

Heglen fastgjorde han i stolper i loen og trak hørtottene i haandfuldvis gennem heglen, saa de spegede blaar blev redt af. Disse blev bundtet sammen i smaa bundter. De kaldtes en *ville blaar*.

KILDER:

- 1) Fællesgræsning kaldes Ryslinge bys udmarker i Byloven af 1732.
- 2) Min bedstefar Hans Mikkelsen.
- 3) 4) 5) er meddelt mig af Rasmus Larsen, Engholm.
- 6) Min mor fra sit hjem i Slude, Frørup sogn.